

Юніна Марина Петрівна,
доцент кафедри
цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Національна безпека кожної країни, підвищення її рівня та створення ефективного механізму її захисту сучасних умовах глобалізації є одним з найбільш важливих та актуальних питань. Високий рівень національної безпеки є тим чинником, від якого залежить саме існування та розвиток країни у якості самостійного та суверенного учасника міжнародних відносин.

Стаття 1 Закону України «Про основи національної безпеки України» визначає національну безпеку як захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сферах правоохоронної діяльності, боротьби з корупцією, прикордонної діяльності та оборони, міграційної політики, охорони здоров'я, освіти та науки, науково-технічної та інноваційної політики, культурного розвитку населення, забезпечення свободи слова та інформаційної безпеки, соціальної політики та пенсійного забезпечення, житлово-комунального господарства, ринку фінансових послуг, захисту прав власності, фондових ринків і обігу цінних паперів, податково-бюджетної та митної політики, торгівлі та підприємницької діяльності, ринку банківських послуг, інвестиційної політики, ревізійної діяльності, монетарної та валютної політики, захисту інформації, ліцензування, промисловості та сільського господарства, транспорту та зв'язку, інформаційних технологій, енергетики та енергозбереження, функціонування природних монополій, використання надр, земельних та водних ресурсів, корисних копалин, захисту екології і навколишнього природного середовища та інших сферах державного управління при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам [3].

На забезпечення національної безпеки будь-якої країни впливає одночасно достатньо велика кількість різних факторів, зокрема політичні, правові та соціально-економічні.

Особливу роль у забезпеченні національної безпеки держави відіграють такі політичні фактори, як існуюча політична система, ефективність механізму державної влади, наявність для населення дієвого механізму впливу на дії та рішення органів влади та ефективного громадського контролю за їх прийняттям та виконанням; наявність високого ступеня довіри населення до органів державної влади. На жаль, сьогодні в нашій державі більшість вказа-

них чинників оцінюються в суспільстві негативно, а тому важливим є запозичення позитивного досвіду розвинутих європейських країн у створенні розвиненої політичної системи, в якій пріоритетним напрямом розвитку буде забезпечення прав та свобод людини, нових форм забезпечення національних інтересів, стимулювання громадської активності населення, що забезпечить позитивний вплив вказаних факторів на національну безпеку нашої держави.

До правових факторів, які суттєво впливають на забезпечення національної безпеки держави, слід віднести рівень розвитку правової системи, ефективність та дієвість чинних нормативно-правових актів, правову обізнаність населення. Однак вплив вказаних факторів на національну безпеку нашої держави також наразі не можна назвати повністю позитивним. Це пояснюється відсутністю чіткої та ефективної системи законодавства, низьким рівнем правосвідомості громадян, які у своїй більшості не мають довіри до органів державної влади та не вважають чинне законодавство ефективним і справедливим [5].

До соціально-економічних факторів, що впливають на стан національної безпеки, відносять структуру економіки держави, яка повинна бути переорієнтована на перехід від паливно-сировинної, ресурсопоглинаючої та екологічно небезпечної до соціально-орієнтованої, наукоємної, ресурсозберігаючої; стабільну соціальну політику держави, завданням якої є забезпечення громадянам України дотримання сучасних стандартів життя; енергетичну та продовольчу безпеку, забезпечення яких повинно здійснюватись шляхом впровадження енергозберігаючих технологій та вільного розвитку всіх форм господарювання на селі, цілеспрямованої державної підтримки аграрного сектору економіки [1, с. 31-33].

Окрім вказаних факторів, на стан та забезпечення національної безпеки може впливати низка інших чинників. Так, З.Д. Чуйко до найбільш істотних факторів, що впливають на забезпечення національної безпеки України, відносить також ступінь суспільно-політичної та соціально-економічної стабільності суспільства, особливості політичного режиму, рівень правової культури різних суб'єктів правовідносин, особливо посадових осіб державного апарату, особливості історичних умов існування країни, геостратегічне положення країни, процеси глобалізації, сучасний стан та особливості спільної зовнішньої політики і політики безпеки ЄС [5].

Всі перелічені фактори спільно впливають на стан національної безпеки держави. Саме тому їх врахування в процесі формування виваженої та ефективної політики у сфері забезпечення національної безпеки, комплексне та всебічне дослідження вказаних факторів у їх сукупності є одним з основних завдань на сучасному етапі становлення державності. Особливого значення вказане завдання набуває у сучасних умовах глобалізації, наслідком якої стає виникнення великої кількості загроз національній безпеці, що вимагає від держав використання гнучких координаційних механізмів у цій сфері. До таких загроз можна віднести міжнародний рух капіталу, який наразі є майже неконтрольованим, що дає можливість для здійснення різноманітних фінансових спекуляцій; труднощі в пристосуванні до глобалізації країн, що розви-

ваються, а також країн з перехідною економікою; зростання некерованості в розвитку ядерного технологічного потенціалу; загострення боротьби за розподіл світових природних ресурсів; загострення проблеми збереження культурно-цивілізаційної різноманітності світу; посилення міграційних процесів; набуття організованою злочинністю наднаціонального характеру [5].

Таким чином, складні соціально-політичні умови, загострення соціальних протиріч у суспільстві, загрози національній безпеці, що є наслідками глобалізаційних процесів у світі, є тими чинниками, що негативно впливають на національну безпеку нашої держави та вимагають створення ефективної системи забезпечення національної безпеки відповідно до вимог сьогодення для захисту суверенності нашої держави та її національних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз, що існують.

1. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики. *Вибрані наукові праці*. Київ: НІСД, 2016. 528 с.

2. Нижник Н. Р., Ситник Г. П., Білоус В. Т. Національна безпека України (методологічні аспекти, стан і тенденції розвитку): навч. посіб. За ред. П.В. Мельника, Н.Р. Нижник. Ірпінь, 2000. 304 с.

3. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 (в ред. від 07.08.2015). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15/>

4. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): підручник. Київ: НАДУ, 2011. 730 с.

5. Чуйко З. Д. Фактори забезпечення національної безпеки України в контексті євроінтеграції. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2010-1/doc/5/02.pdf>.

6. Шляхи удосконалення системи державного управління забезпеченням національної безпеки України: навч. посіб.: у 2-х ч. Авт. кол.: Г.П. Ситник, В.І. Абрамов, В.А. Мандрагеля та ін.; за заг. ред. Г.П. Ситник. Київ: НАДУ, 2012. Ч. 2. 44 с.

Ядловська Ольга Степанівна,
викладач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат історичних наук;

Романенко Геннадій Анатолійович
аспірант Дніпропетровського університету
ім. Альфреда Нобеля

РОЗВИТОК КЛАСТЕРНИХ КОНЦЕПЦІЙ ЯК ОДИН ЗІ ШЛЯХІВ РЕФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Вихід України з економічної ситуації, що склалася, насамперед пов'язаний зі стабілізацією процесів розвитку та економічного зростання. Як показує світова практика, прогресивні та стабільні економічні системи розвинених країн мають характер інноваційного розвитку [1, с. 30], що є наслід-